

**ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТА –  
ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ  
ФАХІВЦЯ**

*Прохоренко Т.Г., к.с.н., доцент  
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Проблема творчості, творчого мислення сьогодні стає особливо актуальною. Маючи не тільки теоретичне, але і практичне значення, вона привертає до себе пильну увагу не тільки науковців, але і роботодавців. В ХХІ ст. здатність до творчого мислення, креативність стали розглядатися обов'язковими атрибутами успішної ділової людини. Вони ввійшли до числа топ навичок, які цінують роботодавці сьогодні.

До причин, що зумовили актуалізацію цих проблем, можна віднести наростаючу мінливість сучасного світу, безпрецедентні для історії цивілізації темпи зміни соціальних, науково-технічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Все це привело до стрімких перетворень в усіх сферах життя суспільства. За таких умов посилюється потреба у творчо мислячих спеціалістах, які не бояться проявляти ініціативу і пропонувати рішення, що допомагають виконувати задачі скоріше та ефективніше.

Вони здатні самостійно орієнтуватися в стрімкому потоці науково-технічної інформації, вміють критично мислити, ефективно і нестандартно вирішувати поставлені завдання, виробляти і захищати власну точку зору, інтенсивніше оволодівати новими навичкам та уміннями, краще адаптуватися до невизначеного середовища. Очевидно, що у майбутньому попит на рядових виконавців буде падати під впливом досягнень науково-технічного прогресу, зростаючої інтелектуалізації праці, і навпаки, посилиться попит на креативність і творчість.

У зв'язку з цим особливий інтерес викликає проблема формування творчого мислення студентської молоді. Від ступеня його сформованості залежать не тільки можливості досягнення професійного успіху фахівцем у майбутньому, рівень його професійної самореалізації, але і кардинальні зміни в усіх сферах суспільного життя.

Творче мислення – це мислення, в результаті якого особистість відходить від загальноприйнятих шаблонів, алгоритмів. Під час розв'язання чи вирішення проблем воно прокладає власні оригінальні, нетипові підходи і бачення, виявляючи інтелектуально-творчу ініціативу, генерує нові ідеї. В результаті розвивається як сама особистість, так і її діяльність. Творче мислення уявляє собою складний вид розумової діяльності, який характеризується проблемністю, пізнавальною активністю, конструктивною самостійністю [1].

Проявами творчого мислення, частіше за все, можуть виступати: оригінальність, гнучкість думки, допитливість, творча фантазія, альтернативність мислення, проблемне бачення, розвинена уява та інше. Водночас будь-який творчий процес вимагає необхідності володіння умінням працювати з інформацією: знайти, обробити, засвоїти інформацію.

Творче мислення – це властивість особистості, яка активізує інтелектуальні можливості для вирішення творчих завдань в будь-якій сфері, і, перш за все, професійній. Процес формування професійної творчості є послідовним процесом, в якому виділяються окремі етапи, спадково пов'язані між собою, починаючи з раннього дитинства і закінчуючи похилим віком. Важливим етапом в цьому процесі стає вища школа. Як свідчать дослідження, творчо працюють ті фахівці, які з студентських років орієнтувалися на професійну самореалізацію, творчу працю у майбутньому, на можливості досягнення визнання у суспільстві тощо.

Важливими факторами формування творчого мислення студентів виступають всі основні види їх діяльності: навчальна, науково-дослідна, трудова, суспільна, культурна, спортивна тощо. І все ж найбільш значущими з них в плані професійно творчого становлення спеціаліста, виступають саме науково-дослідницька та навчальна діяльність.

Можливості науково-дослідної роботи в цьому плані достатньо великі. Студенти, що займаються науково-дослідною роботою, вчаться «входити» в наукову проблему, отримують можливість відчувати усю глибину наукового пошуку, досягнути його сутність, дізнатися, яким шляхом досягається науковий результат. Науково-дослідна робота допомагає майбутнім спеціалістам краще зрозуміти значний евристичний потенціал майбутньої діяльності. Все це сприяє розвитку творчого мислення студентів.

Ефект від наукового пошуку студентів буде суттєвішим тоді, коли він спрямований на вирішення конкретної науково-технічної чи виробничої задачі. Одним зі шляхів досягнення цієї цілі є широке залучення майбутніх спеціалістів до виконання науково-дослідних робіт з прикладної тематики. Виправдовує себе розширення співробітництва вишів з академічними і галузевими науково-дослідними інститутами у напрямках представлення своєї експериментальної бази, здійснення керівництва науковими розробками студентів, залучення наукових співробітників до проведення спецкурсів.

Навчально-виховний процес виступає специфічним засобом залучення студентів до системи пізнавальної діяльності, що передбачає творче засвоєння наукового світогляду та методологічної культури, напружену роботу з оволодіння загальнонауковими і професійними компетентностями.

До числа факторів, які негативно впливають на формування творчого стилю у навчанні, можна віднести труднощі, пов'язані з низькою якістю

навчальної праці самих студентів: не володіють навичками систематичної самостійної роботи, не вміють самостійно підготувати доповідь, зробити узагальнення, не вміють знайти необхідну інформацію тощо. Під самостійністю у навчанні, частіше за все, розуміють досягнення особистістю рівня саморегуляції навчання та інших форм діяльності і відносин в процесі засвоєння знань.

Методи і форми організації навчального процесу у вищій школі також не завжди стимулюють розвиток пізнавальної активності студентів. У зв'язку з цим важливого значення набуває зміст навчального процесу, його методичне забезпечення. Урізноманітнення тематики курсу, узгодження її з сучасними проблемами підвищує зацікавленість студентів у вивченні дисципліни.

Актуалізується проблема пошуку нових методів і засобів навчання, які сприяли б розвитку у студентів інтересу до предмету. Сьогодні спостерігається різноманітність таких методів і технологій. Встановлено, що формуванню пізнавальної активності студентів сприяє використання інтерактивних методів навчання, що вирішує одразу декілька задач, важливими з яких є: формування і розвиток творчого мислення студентів, комунікативних вмінь та навичок, зняття нервової напруги, встановлення емоційних контактів між студентами, привчає кожного до роботи в команді, прислухатися до думки своїх колег, підвищувати власну активність і мотивацію до навчальної діяльності. При цьому повинні зберегтися і традиційні форми і методи навчання.

Істотну роль в розвитку творчого мислення студентів відіграє педагогічне керівництво цим процесом. Тому значно зростають вимоги до професіоналізму викладача, а рівень і якість творчого спілкування студентів з викладачем залежить від професійної майстерності викладацького складу, рівня розвитку творчого потенціалу самих викладачів.

Процес формування та розвитку професійно-творчого мислення студентів під час навчання у вищій школі виступає важливим етапом більш широкого процесу професійного становлення і реалізації фахівцем набутого потенціалу в професійній, практичній діяльності. Водночас, цей етап стає важливою передумовою, своєрідним маркером успішності подальшої професійної активності спеціаліста.

Здатність творчо мислити сьогодні стає важливим фактором конкурентоспроможності фахівця на ринку праці. Її рівень залежить від міри відповідності особових якостей і професійних знань, умінь і навиків конкретного фахівця об'єктивним вимогам професійної діяльності, соціально-економічним умовам в країні та на конкретному підприємстві, ситуацією на сучасному ринку праці тощо.

Високий рівень конкурентоспроможності фахівця, у свою чергу, визначає успішність його професійної діяльності. Поняття «успішність» позначає соціально оцінювані досягнення, що задані суспільством і застосовуються до конкретної людини іншими людьми. Крім об'єктивного аспекту професійної успішності, існує суб'єктивний – оцінка самою людиною власних професійних досягнень. Разом вони відіграють позитивну роль орієнтирів у подальшій професійній діяльності, у визначення стратегій професійної активності фахівця. У свою чергу, успішна професійна діяльність виступає важливою складовою життєвого успіху людини.

Таким чином, формування творчого мислення у студентів сприяє у подальшому не тільки зростанню їх конкурентоздатності на ринку праці, але і стає важливою умовою професійної успішності.

#### *Література:*

1.Новіков Б. В., Руденко Т. П., Костроміна Г. М. Творче мислення студентів як стратегічна мета університетської освіти. *Освітній дискурс: збірник наукових праць*. 2021. Вип. 32(4). С. 26–35.